

АНОТАЦІЯ

Солдусова А.В. Правове забезпечення альтернативних систем оподаткування юридичних осіб. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Державний податковий університет, Міністерство фінансів України. – Ірпінь, 2023.

Дисертація є одним із перших в Україні комплексних досліджень правового забезпечення альтернативних систем оподаткування юридичних осіб. Розкривши у вступі дисертаційної праці актуальність теми та її значимість для дослідження з позицій фінансового права, авторкою, у *першому розділі*, присвяченому дослідженню загальнотеоретичних питань, розглянуто сутність інституту альтернативного оподаткування як наукової категорії із позиції правового забезпечення податкових відносин юридичних осіб. Авторкою зазначається, що однією із головних ознак альтернативності системи оподаткування є вільний вибір її платником податків. Саме можливість самостійно обирати ту чи іншу систему оподаткування за власним вибором, на свій розсуд є ознакою альтернативної системи оподаткування. Альтернативні системи оподаткування не розглядаються як інструмент зниження податкового навантаження платників податків. Вони не є системою обмежень у вільному виборі системи оподаткування, а слугують стимулом задля забезпечення того чи іншого кінцевого результату, зокрема яким є самостійний, вільний, альтернативний вибір системи оподаткування. У роботі виділено та обґрунтовано ознаки альтернативних систем оподаткування, зокрема: альтернативні системи оподаткування це дієвий механізм забезпечення стабільності податкових правовідносин; альтернативні системи оподаткування є елементом демократичних державницьких відносин, при якій фіскальна складова держави компенсується добровільним вибором платника податків щодо системи податкових правовідносин; платнику податків надається право щодо самостійного вибору системи оподаткування в залежності від виду діяльності, сфери діяльності, умов здійснення діяльності; для застосування

альтернативних видів системи оподаткування платник податків повинен виконати певні умови та відповідати зазначеним у вибраній системі оподаткування вимогам; альтернативні системи оподаткування відмінні від поняття податкові пільги, так як створюють замкнуту, цілісну систему оподаткування при якій повністю враховані всі особливості податкових правовідносин. Визначено ризики застосування альтернативних систем оподаткування задля зниження податкового навантаження: по-перше, зниження податкового навантаження для окремих платників податків створює анти конкурентне середовище яке може призвести до критичних, конфліктних ситуацій; по-друге, можливість мінімізувати сплату податків та обов'язкових платежів призводить до можливості легалізації злочинних намірів ухилення від сплати податків, через створення певних умов, та застосування правових механізмів, які призводять до можливості вибору альтернативних систем оподаткування; по-третє, державний бюджет недоотримає належних надходжень для забезпечення виконання необхідних соціальних, економічних та інших державних програм.

Розглянувши доктринальні підходи до формування визначення дефініції альтернативні системи оподаткування здобувачка дійшла висновку що поняття альтернативні системи оподаткування - це нормативно визначена система податкових правовідносин, яку платник податків самостійно обирає задля найбільш ефективного ведення підприємницької діяльності, при цьому забезпечивши виконання нормативно визначених умов, які передбачені чинним законодавством для певного виду діяльності, для окремих галузей, для окремих територій тощо, за яких стає можливим застосовувати обрану систему податкових правовідносин.

У другому розділі роботи авторкою досліджуються особливості правового забезпечення застосування альтернативних систем оподаткування юридичних осіб. Дослідивши спрощену систему оподаткування, обліку та звітності як альтернативу податку на прибуток підприємств зазначається, що саме із запровадженням спрощеної системи оподаткування почали реально говорити про можливість застосування альтернативних систем оподаткування, що

виражалось в можливості вільного вибору умов податкових правовідносин. Правове регулювання оподаткування актуальних сьогодні індустріальних парків можна розглядати як локальну, комплексну альтернативу оподаткуванню податком на прибуток підприємств оскільки вміщує в себе елементи подібні до спрощеної системи оподаткування, податку на виведений капітал, і ВЕЗ, але при цьому залишає вимоги до здійснення необхідних облікових та звітних процедур щодо податку на прибуток підприємств, ПДВ та інших податків.

Встановлено, що запровадженні особливі лояльні умови дали поштовх для розвитку як підприємницької складової суспільних відносин, так і адміністративно державної сфери в ІТ-відносинах. Розвиток діджиталізації суспільних відносин, державних послуг, розвиток комплексу адміністративних послуг через державний інформаційний портал «Дія» - це та невелика частина позитивних результатів запроваджених у 2012 році спеціальних умов ведення економічної підприємницької діяльності в окремій сфері. Перехід на спеціальну (альтернативну) систему оподаткування не є імперативною нормою, а є виключним правом платника податків. Лише платник податків визначає для себе залишатись на загальній системі оподаткування чи переходити на альтернативну, для ІТ-сфери встановлена особлива, альтернативна система оподаткування, яка дістала назву «Дія Сіті».

Запропоновано під поняттям «альтернативні системи оподаткування у сільському господарстві» розуміти особливий різновид спеціальних організаційно-податкових режимів сприяння певним групам платників податків зайнятим сільським господарством (як юридичним так і фізичним особам) у межах загального механізму оподаткування, під яким розуміється встановлення податковим законодавством спеціальних умов стягування однієї чи кількох податків, що стосуються окремих категорій платників податків чи певних територій. На основі аналізу альтернативних систем оподаткування в сільському господарстві зроблено висновок, що податковий вплив на сільськогосподарське виробництво є одним з найважливіших методів опосередкованого регулювання цін на макрорівні. Це надає підставу вважати,

що вдосконалення системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників повинно здійснюватися державою з урахуванням специфіки реалізації регулюючої функції податків. У цьому контексті показник податкового навантаження на платника податків є мірником ступеня впливу регулюючої функції податків.

У *третьому розділі* дисертанткою запропоновано напрями удосконалення правового забезпечення альтернативних систем оподаткування юридичних осіб. Аналіз концептуальних підходів щодо запровадження податку на виведений капітал, який запропоновано в різних законопроектах чи наукових дослідженнях показує однозначну перспективність такого напряму податкових відносин в Україні. Наголошено на тому, що загальна заміна одного податку іншим може призвести до тимчасових, разових збільшень надходжень або навпаки – до різкого зниження (це залежить від визначеного процесуальних податкових правовідносин адміністрування такого податку). Звернуто увагу, що не всі платники готові до такого переходу, не всі платники підтримують таку заміну та не для всіх платників введення нового податку на виведений капітал буде економічно вигідним та запропоновано компроміс, при якому зможуть існувати обидва податки – податок на прибуток підприємств та податок на виведений капітал. При цьому альтернативному виборі систем податкових правовідносин можуть застосовуватись певні специфічні умови застосування того чи іншого податку.

Запропоновано після перемоги та закінчення воєнного стану для забезпечення нормальних, високоморальних правовідносин між податковими органами та платниками податків необхідно додати норму в податкове законодавство про оптимальні, розумні строки відновлення спроможності виконання своїх конституційних зобов'язань платниками податків за визначеною податковою системою. Про що буде повідомлений встановлений податковий орган, який буде в подальшому здійснювати надання адміністративно-податкових послуг платнику податків.

Ключові слова: альтернативні системи оподаткування, податки, податкове законодавство, суб'єкти податкових правовідносин, платники

податків, податкові органи, антикризове оподаткування, податок на прибуток підприємств, податок на виведений капітал, податкова відповідальність, контролюючий орган, резидент, нерезидент, непрямі податки, податкова політика, оподаткування суб'єктів малого підприємництва, вдосконалення податкових ставок.

SUMMARY

Soldusova A. V. Legal provision of alternative taxation systems. – Manuscript of qualifying scientific work.

Dissertation for obtaining the degree Doctor of Philosophy (PhD) in the specialty 081 "Law". State Tax University, Ministry of Finance of Ukraine. – Irpin, 2023.

The dissertation is one of the first Ukrainian complex studies of legal support of legal entities' alternative taxation systems. Having revealed in the introduction of the dissertation the relevance of the topic and its significance for research from the standpoint of financial law, the author devoted the first chapter to the study of general theoretical issues, considered the essence of the institute of alternative taxation as a scientific category from the standpoint of legal support of legal entities' tax relations. The author notes that one of the main signs of the alternative taxation system is the free choice of the taxation system by taxpayer. It is the ability to independently choose between available taxation systems and that is a definite sign of an alternative taxation system. Alternative taxation systems are not considered as a tool to reduce the tax burden of taxpayers. They are not a system of restrictions in the free choice of the taxation system but serve as stimulus to ensure one or another final result, in particular, which is an independent, free, alternative choice of the taxation system. The dissertation highlights and substantiates the features of alternative taxation systems, in particular: alternative taxation systems are an effective mechanism for ensuring the stability of tax legal relations; alternative taxation systems are an element of democratic state relations, in which the fiscal component of the state is compensated by the voluntary choice of the taxpayer regarding the system of tax

relations; the taxpayer is given the right to independently choose the taxation system depending on the type of activity, field of activity, conditions of activity; to apply for alternative types of taxation system, the taxpayer must fulfill certain conditions and meet the requirements specified by the chosen taxation system; alternative taxation systems differ from the concept of tax benefits, as they create a closed, integrated taxation system in which all features of tax legal relations are fully taken into account. The risks of using alternative taxation systems to reduce the tax burden are identified: firstly, reducing the tax burden for individual taxpayers creates an anti-competitive environment that can lead to critical, conflict situations; secondly, the possibility of minimizing the taxes and mandatory payments leads to the possibility of legalizing criminal intentions of tax evasion through the creation of certain conditions, and the application of legal mechanisms that lead to the possibility of choosing alternative taxation systems; thirdly, the state budget will not receive adequate revenues to ensure the implementation of the necessary social, economic and other state programs.

Having analyzed doctrinal approaches to the formation of the definition of alternative taxation systems, the author concluded that the concept of alternative taxation systems is a normatively defined system of tax relations, which is independently chosen by the taxpayer for the most effective conduct of business activities, while ensuring the fulfillment of normatively defined conditions for a certain type of activity, for certain industries, for certain territories, etc., for which it becomes possible to apply the chosen system of tax legal relations.

In the second chapter of the dissertation, the peculiarities of legal support for the usage of alternative taxation systems by legal entities are investigated. Having studied the simplified system of taxation, accounting and reporting as an alternative to corporate income tax, it is noted that with the introduction of the simplified taxation system started the real talk about the possibility of applying alternative taxation systems, which was expressed in the possibility of freely choosing the terms of tax relations. The legal regulation of the taxation of relevant industrial parks can be considered as a local, complex alternative to the corporate income tax taxation system, as it includes elements similar to the simplified taxation system, the tax on

the withdrawn capital, and the VAT, but at the same time keeps the requirements for the necessary accounting and reporting procedures regarding corporate income tax, VAT and other taxes.

Found that the introduced special loyal conditions gave an impulse to the development of both the entrepreneurial component of public relations and the administrative state sphere in IT relations. The development of digitalization of public relations and state services, development of an administrative services system through the state information portal "Diia" is a small part of the positive results of the special conditions for conducting economic entrepreneurial activity in a separate economic field introduced in 2012. Switching to a special (alternative) taxation system is not a mandatory norm but is the exclusive right of the taxpayer. Only the taxpayer determines for himself whether to remain on the general taxation system or to switch to a special, alternative taxation system that has been established for the IT sector, which has received the name "Diia.City".

It is suggested that the concept "alternative taxation systems in agriculture" should be understood as a special type of special organizational and tax regimes of assistance to certain groups of taxpayers engaged in agriculture (both legal entities and individuals) within the general taxation mechanism, which is understood as the establishment of special collection conditions by tax legislation for one or more taxes relating to certain categories of taxpayers or certain territories. Based on the analysis of alternative taxation systems in agriculture, it was concluded that the tax impact on agricultural production is one of the most important methods of indirect price regulation at the macro level. This gives reason to believe that the improvement of the taxation system of agricultural producers should be carried out by the state, considering the specifics of the regulatory function of taxes. In this context, the indicator of the tax burden on the taxpayer is a measure of the regulatory function of taxes influence.

In the third chapter the author offered directions for improving the legal provision of alternative taxation systems. An analysis of conceptual approaches to the introduction of a tax on withdrawn capital, which is proposed in various draft laws and scientific studies, shows the great perspective of these tax relations in Ukraine. It

is emphasized that the general replacement of one tax with another can lead to temporary, one-time increase in revenues or, on the contrary, to a sharp decrease (it depends on the determined procedures of such tax administration). It is pointed out that not all taxpayers are ready for such transition, not all taxpayers support such replacement, and not all taxpayers will find it economically beneficial to introduce a new tax on withdrawn capital, and a compromise is proposed: both taxes can exist - a tax on corporate income and a tax on withdrawn capital. With this alternative choice of systems of tax legal relations, certain specific conditions of application on one of two taxes may be applied.

It is proposed that after the victory and the end of martial law, in order to ensure normal, highly moral legal relations between tax authorities and taxpayers, it is necessary to add a norm to the tax legislation on the optimal, reasonable terms for the restoration of the ability of taxpayers to fulfill their constitutional obligations under the specified tax system. The established tax authority, which will in the future provide administrative and tax services to the taxpayer, also will be reported about that.

Keywords: alternative taxation systems, taxes, tax legislation, subjects of tax legal relations, taxpayers, tax authorities, anti-crisis taxation, corporate income tax, tax on withdrawn capital, tax liability, supervisory authority, resident, non-resident, indirect taxes, tax policy, taxation of small business entities, improvement of tax rates.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Кравзюк А. В. Податок на виведений капітал як альтернатива податку на прибуток. *Ірпінський юридичний часопис*. №2 (6). 2021. С. 96-106. URL: https://drive.google.com/file/d/1N57IzLfnSs_NJsjByZHwrFpyRoD6YqLF/view

2. Кравзюк А.В. Порівняльна характеристика правового регулювання податку на прибуток підприємств та спрощеної системи оподаткування юридичних осіб. *Ірпінський юридичний часопис*. №1(5). 2021. С. 97-105.

URL:

<https://drive.google.com/file/d/10ZEEKDDxiMIAEIt6bFhgyBwwTOB9v9NZ/view>

3. Leheza, Y., Novytskyi, A., Kravziuk, A., Repekha, N., & Yefremov, A. (2021). Guarantees within tax legal relations: challenges of the present day. *Cuestiones Políticas*, 39(71), 405-416. (Web of Science) URL: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/24338703>.

4. Солдусова А.В. Альтернативні підходи до правового забезпечення оподаткування спеціальних територіальних громад податком на прибуток підприємств. *Юридичний науковий електронний журнал*. №6. 2023. С. 387-391. URL: http://lsej.org.ua/6_2023/90.pdf

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Новицький А. М. Кравзюк А. В. Правові основи діджиталізації як пріоритетного напрямку реформування податкової системи. *Молодіжний податковий конгрес* [Електронне видання] : збірник тез (м. Ірпінь, 20 травня 2020 р.). Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 1347 с. С.593-595.

2. Кравзюк А.В. Деякі особливості правового забезпечення фінансової політики в Україні. *Матеріали Міжнародного податкового конгресу*. (м. Ірпінь, 3 грудня 2020 р.). Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 401 с. <https://drive.google.com/file/d/1HmeKEaxTiS2nWujH36e0OjOmpf9ZA10B/view>

3. Солдусова А.В. Право та мораль при виборі альтернативного оподаткування у воєнний період. Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції з нагоди відзначення Дня науки – 2023 в Україні «Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану» (23 травня 2023 року). Київ: ДНДІ МВС України. 2023. 508 с. С.358-360.